

Toimivat käytännöt - Alueellinen Kaatumisten Ehkäisyverkosto, AKE

Sairaalamaailma terveyden edistäjänä – Korjaavasta toiminnasta
ennaltaehkäisyyn 11.6.2019

AKE pj., klinisen hoitotyön asiantuntija, TtT Tarja Tervo-Heikkinen

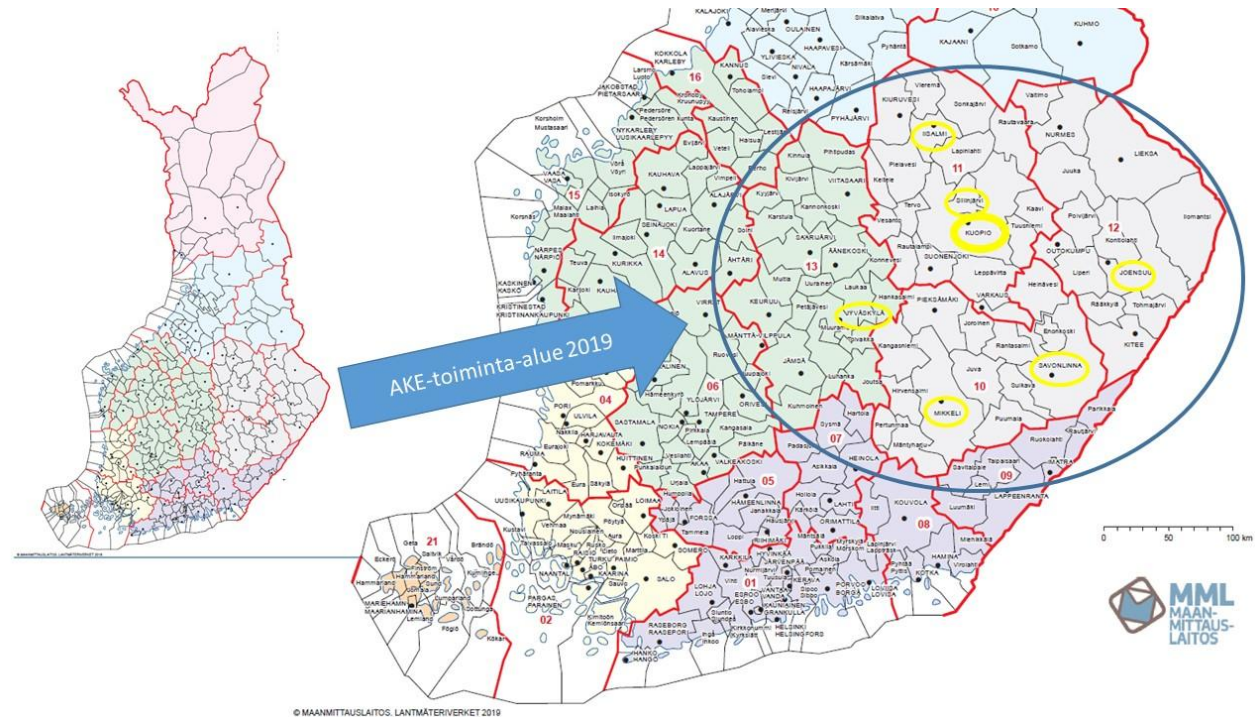
Miksi kaatumiset?

- Kerran vuodessa kaatuu joka 3. yli 65-vuotias ja joka 2. yli 80-vuotias (mm. Karinkanta 2017, Pajala 2012)
- Kaatumistapaturmista suurin osa sattuu kodin sisällä tai sen välittömässä läheisyydessä ja neljännes hoitolaitoksissa (Tilastokeskus 2019)
- Vuonna 2017 kaatumisen seurauksena Suomessa kuoli 1237 henkilöä. Kuolemaan johtaneista kaatumisista lähes 90 % tapahtui yli 65-vuotiaille (n=1100). (Tilastokeskus 2019.)
- Kaatuminen on yleisin sairaalahoitojaksojen, lonkkamurtumien ja aivovammojen syy, 2-3 % kaatumisista aiheuttaa lonkkamurtuman, mutta yli 90 % lonkkamurtumista johtuu kaatumisesta tai putoamisesta (STM 2013, Käypä Hoito: Lonkkamurtumat 2017, Aivovammat 2017)
- Tapaturman ja väkivallan aiheuttamien hoitojaksojen arvioidut kustannukset (esh) vuonna 2015 PSSHP:ssä 29 milj.€ (THL 2016)
- Hoitopäiviä tapaturmien vuoksi PSSHP:ssä vuonna 2014 n. 34 000 (THL 2016) näiden kustannukset olivat karkeasti arvioiden noin 15 milj.€ (PSSHP, johdon raportointijärjestelmät 2015)
- Jos huomioidaan hoitokulujen lisäksi työpanoksen ja hyvinvoinnin menetykset, kaatumiset aiheuttavat jopa 600 milj. € kustannukset vuosittain Suomessa (TTL 2012)

Alueellista yhteistyötä tarvitaan!

- toiminta alkoi keväällä 2012
- toimintatapaa leimaa avoimuus
- verkostoyhteistyön tavoite on kehittää aluetta yhdensuuntaisesti
- toiminta on järjestetty sairaanhoitopiireittäin / Sote-alueittain
- kullakin alueella verkoston ns. pääjäsenet ovat järjestäneet toimintaa kunnissa tai sitä pienemmillä alueilla toimivien alaverkostojen kautta, jotta yhtenäiset käytänteet ja toimintatavat voivat levitä nopeasti ja tehokkaasti
- samalla tavalla myös tieto alaverkostoista saavuttaa pääverkoston.

AKE toimii koko KYS ervassa

Jäseniä: KYS, Kysteri, KSSHP/KSKS, Ylä-Savon Sote, SiunSote, Sosteri, Essote, Niuvanniemen sairaala, Kuopion kaupunki, Siilinjärven kunta
Itä-Suomen yliopisto, Savonia amk, Savon koulutuskuntayhtymä Sakky

Moniammatillisuus on tärkeä osa AKEa

Sosiaali- ja terveydenhuollon eri tasoilta

- Kotihoito, kotisairaanhoido, perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoido, koulutus

Mukana asiantuntijoita eri aloilta:

- *Farmasia*: proviisori
- *Fysioterapia*: fysioterapeutti, klinisen fysioterapian asiantuntija, kuntoutuspäällikkö
- *Hoitotyö ja -tiede*: sairaanhoitaja, osteoporoosihoitaja, terveydenhoitaja, klinisen hoitotyön asiantuntija, kotikuntoutus- ja kotiutuskoordinaattori
- *Hoitotyön johto*: johtajia ja esimiehiä eri tasoilta
- *Lääketiede*: professori, geriatrian asiantuntijalääkäri
- *Opetus ja koulutus*: gerontologian yliopettaja, lehtori
- *Potilasturvallisuus*: potilasturvallisuuspäällikkö, kehittämisasiantuntija
- *Ravitsemustiede*: ravitsemusterapeutti
- *Väestö*: Kokemuskouluttaja, maallikkojäsen

Toimivia käytäntöjä hakemassa

- Tavoitteena on vaikuttaa kaatumisten ehkäisyyn eri tavoin, yhtenevillä käytännöillä
 - Jo varhaisessa vaiheessa
 - Erilaisilla menetelmillä
 - Tiedon jakamisella väestölle ja ammattilaisille
 - Seuranta
- Apuvälineitä työhön ja kaatumisten ennalta ehkäisyyn
 - ammattilaisille
 - Väestölle
- Yhtenäisillä välineillä ja toimintatavoilla
 - Paikallisesti
 - Alueellisesti
 - Valtakunnallisesti
 - Kansainvälisesti

Opiskelija- ja koulutus- yhteistyö

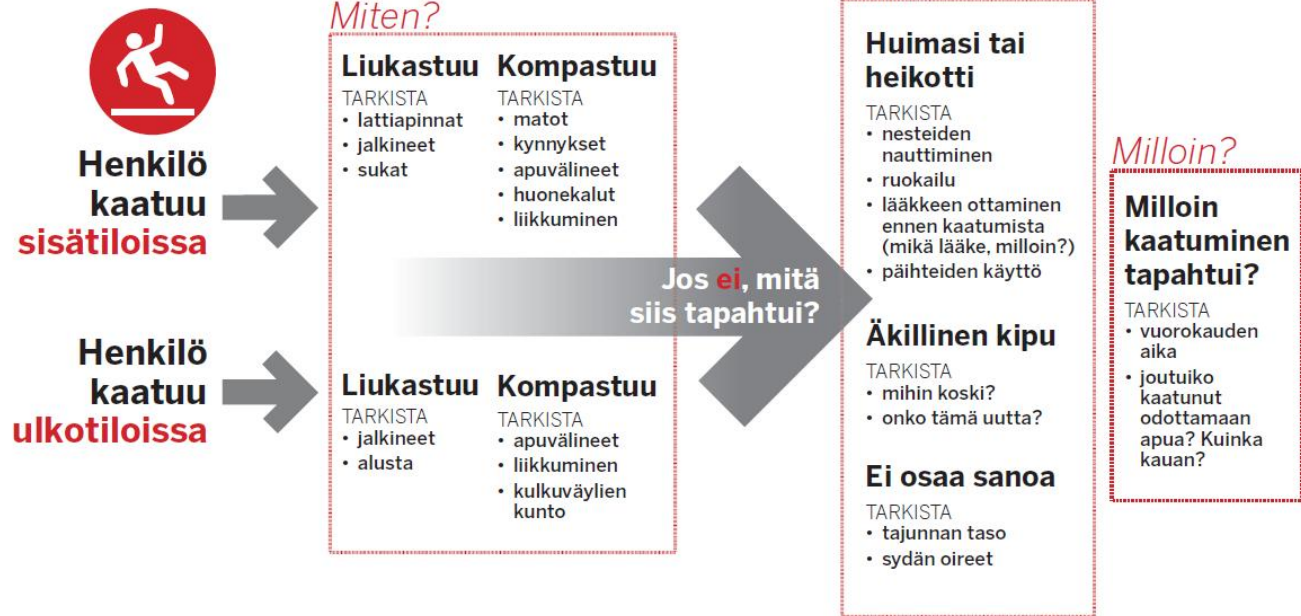
- Opiskelijoiden projektityöt erilaisissa tapahtumissa useissa organisaatioissa muun muassa potilasturvallisuuteen liittyvien päivien aikana sekä vanhusten viikoilla
- Ammattilaisten peruskoulutuksen kehittäminen kaatumisten ehkäisyssä Savonia –ammattikorkeakoulun kanssa tehdyssä yhteistyössä AKESO-hankkeessa
 - <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-203-263-8>

Yhtenevät ohjeet

- Koulutusmateriaalia ammattilaisille (diasarjat, videot)
- Kaatumisriskin tunnistaminen ja vähentäminen eri toimipisteissä, tarkistuslista
- Kaatumisriskin tunnistaminen ja vähentäminen eri toimipisteissä, yksilölliset toimenpiteet korkeassa kaatumisvaarassa oleville
- Tarkistuslista kaatuneen kohtaavalle
- Kriteerit hyvälle laitosjalkineelle
- Kaatumisriskiä lisäävät lääkkeet, tarkistuslista (tulossa)

Tarkistuslista soveltuu myös väestölle, ei vain ammattilaisille

TARKISTUSLISTA KAATUNEEN KOHTAAVALLE

AKE 2015

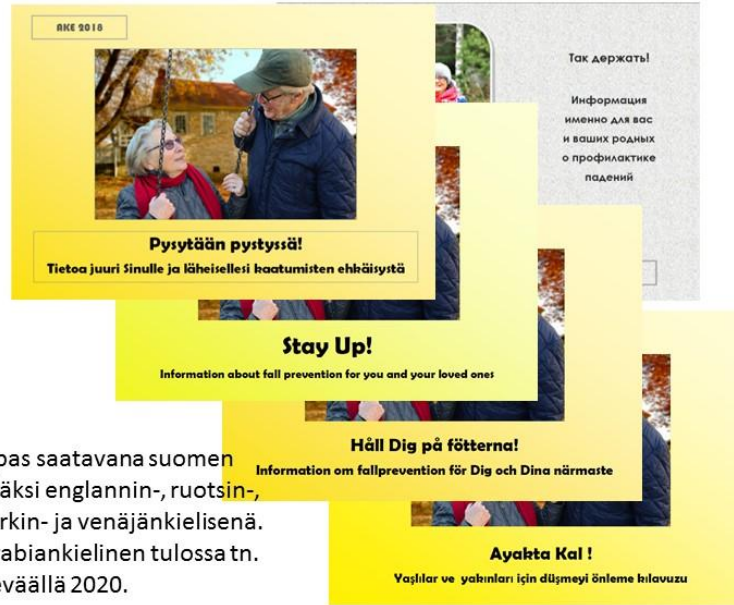
Kun löydät kaatuneen henkilön, tulet paikalle ensimmäisenä tai otat vastaan kaatuneen

1. **TURVAA** vitalitoiminnot, tarkista vammat ja halytä tarvittaessa apua.
2. **TARKISTA** yllä olevat asiat myös siinä tapauksessa kun kaatumisesta ei ole aiheutunut näkyviä vammoja kaatuneelle.
3. **KYSY** vuoden aikana tapahtuneista kaatumisista.
4. **KIRJAA** aina kaatumistiedot seurantaan varten kotihoitokansioon, ensihoitokaavakkeelle, hoitokertomukseen tai muualle mistä ne on helposti käytettävissä.
5. **RAPORTOI** kaatumisen vaaratapahtumien raportointijärjestelmässä.

Toteutettu yhteistyössä Hoitotyön tutkimussäätiön kanssa

T.Tervo-Heikkinen 2019

Pysytään pystyssä -oppaat

Opas saatavana suomen lisäksi englannin-, ruotsin-, turkin- ja venäjänkielisenä. Arabiankielinen tulossa t.n. Keväällä 2020.

Opas palkittiin 2016 International Safety Media Award (ISMA) palkinnolla, parhaana Painettu media -sarjassa.

Löytyy myös Duodecimin Oppiportin Kaatumisten ehkäisy -verkkokurssista. Levitetty myös European innovation partnership on Active and Healthy Ageing -verkoston kautta. Vapaasti saatavilla osoitteessa www.psshp.fi/ake

Videoita muistutta- maan asian tärkeydestä

- Kuopion kaupungin kaatumisen ehkäisy hankkeessa tuotettiin 2017 video "Kaatumisen ennaltaehkäisy – Pysy pystyssä"
<https://vimeo.com/194968047>
- KYSissä valmistui 2019 video "Miksi Lempi kaatui?", jossa tavoite on perehtyä kaatumisten syihin, ehkäisyyn ja kaatuneen hoitoon
<https://www.youtube.com/watch?v=dG4fEamq2ks&feature=youtu.be>
 - Tavoitteena on työstää videosta myös interaktiivinen versio opiskelijoita ja ammattilaisia varten
- Molemmat videot löytyvät AKEn sivuilta osoitteesta
www.psshp.fi/ake (oikea sivupalkki)

Tulossa – osallistumme myös näihin

- Terveyskylä.fi / Kuntoutumistalo
 - Tulossa kaatumisten ehkäisyn avoin osio
- Kansallisen koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn tavoite- ja toimenpideohjelma
 - Osallistumme päivitykseen

Kiitos!

tarja.tervo-heikkinen@kuh.fi

